

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 219
van **BART TOMMELEIN**
datum: 24 januari 2019

aan **JOKE SCHAUVLIEGE**
VLAAMS MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

Ruimterapport Vlaanderen (RURA) - Analyse kennis en cijfers

Eind 2016 nam het Vlaams Planbureau voor Omgeving (VPO), binnen het departement Omgeving verantwoordelijk voor onderzoek, monitoring en evaluatie, het initiatief om een ruimterapport te ontwikkelen. Het RURA werd in november 2018 voorgesteld en werd een lijvig naslagwerk over de Vlaamse ruimte. Het RURA zou een zogenaamd toestandsrapport moeten voorstellen. Het beleidsrelevante onderzoek analyseert de toestand van de ruimte in Vlaanderen, de trends vroeger en nu op basis van beschikbare, meest recente en relevante kennis en cijfers.

In het RURA lezen we onder 'Kernbegrippen' de definities van 'Verharding en gebouwen'. Dit zijn artificiële bedekkingen van de bodem waardoor essentiële ecosysteemfuncties verloren gaan, denk maar aan woningen en wegen. Recent onderzoek van onderzoekers van het 'Deep Carbon Observatory' haalt deze definiëring eigenlijk helemaal onderuit. Men zoekt daar immers al tien jaar naar levensvormen in de aarde en nu ontdekte men recent dat 70% van de bacteriën op de aarde zich onder het oppervlak bevindt. Volgens de wetenschappers is de diversiteit in deze onderwereld vergelijkbaar met die in de Amazone of op de Galapagoseilanden.

Verder in het rapport lezen we dat Vlaanderen ongeveer 13.000 km lintbebouwing heeft. Een kwart van de bevolking woont in een lint. Sommige linten zijn aan beide zijden bebouwd, andere slechts aan één zijde. Vooral het centrale deel van Vlaanderen wordt gekenmerkt door lintbebouwing. In het bijzonder de driehoek tussen Aarschot, Mechelen en Lier en de regio rond Keerbergen bevat heel veel lintwegen. Het ruimtegebruik binnen de 'linten' wordt volledig gedomineerd door wonen. Alle andere vormen van ruimtegebruik (recreatie, transport, industrie, diensten, landbouw en overige) samen nemen 25% van de oppervlakte in. Circa 12% van alle gebouwen bevindt zich niet in een kern of lint, terwijl 57% van alle gebouwen in Vlaanderen zich momenteel reeds in de kernen bevindt. De huidige bewoningsdichtheid van de kernen is 31 inwoners/ha.

Ten slotte leert het rapport ons ook dat er duidelijke verschillen zijn tussen bestemmingen en het effectieve landgebruik in Vlaanderen. Bestemmingscategorieën laten immers verschillende landgebruiken toe maar anderzijds wordt natuurlijk niet alles wat bestemd is voor een bepaalde activiteit daar in de praktijk ook daadwerkelijk voor gebruikt. Zo wordt bijvoorbeeld 9% van de oppervlakte in verstedelijkt gebied gebruikt voor landbouwinfrastructuur, grasland of akker, terwijl slechts 4% bestemd is voor landbouw.

1. Wat betekent deze ontdekking nu voor onze kennis van de aarde? Om te beginnen geeft het ons een nieuw perspectief op de limieten van het leven. Vandaar ook mijn vraag: wat betekent dit voor de definiëring van enkele belangrijke kernbegrippen inzake ruimtelijke ordening?
2. Welk percentage van de lintbebouwing valt vandaag eigenlijk reeds binnen de zogenaamde kernen? Wat is de analyse van de minister van deze cijfers? Welke woondichtheid kunnen de kernen volgens de minister precies aan?
3. Ligt er niet meer ruimtelijke winst te rapen in meer flexibiliteit inzake bestemmingsvoorschriften? Zou bijvoorbeeld zo meer stadslandbouw niet meer ruimte kunnen vrijmaken voor natuur en als natuur ook zachte recreatie toelaat (multifunctionaliteit), hebben we dan niet net het ruimtelijk rendement waarnaar we op zoek zijn met het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV)?

ANTWOORD

op vraag nr. 219 van 24 januari 2019

van **BART TOMMELEIN AAN JOKE SCHAUVLIEGE**

1. Het recente onderzoek van het 'Deep Carbon Observatory' vertelt dat er in de aarde een schat aan bacteriën aanwezig zijn die tot voor kort onbekend waren. Het Deep Carbon Observatory bespreekt nergens dat bij het afdichten van de bodem waterinfiltratie moeilijk tot onmogelijk wordt. Het Deep Carbon Observatory bespreekt eveneens nergens dat door het afdichten van de bodem voedselproductie bemoeilijkt wordt. Kortom het concept ecosysteemfuncties omvat meer dan biodiversiteit.

Voor de definiëring van het begrip 'verharding' verandert er dan ook niks. Dit kernbegrip is trouwens geënt op de Europese definitie van 'soil sealing'. En zolang er vanuit Europa geen 'herdefiniëring' komt, is er geen reden om dit begrip aan te passen.

2. Zoals beschreven in het Ruimterapport werd er een typologie uitgewerkt waarbij Vlaanderen werd opgedeeld in kernen, linten en verspreide bebouwing. De methodiek hieromtrent is te lezen op pagina 40 en volgende. Lintbebouwing valt vandaag nergens binnen de kernen. Net omdat alle percelen in Vlaanderen toegewezen werden aan één van de drie klassen. De bedoeling is dat deze typologie om de drie jaar opnieuw zal doorgerekend worden. Ook dan zullen percelen opgedeeld worden in één van de drie klassen. Doorheen de tijd zal het natuurlijk wel voorkomen dat percelen van klasse veranderen. Maar aangezien het nu om een nulmeting ging, kunnen nog geen cijfers gepresenteerd worden van hoeveel percelen van klasse veranderen.

3. Deze vraag handelt enerzijds over flexibiliteit van bestemmingsvoorschriften en anderzijds over de combineerbaarheid van landbouw, natuur en recreatie in een concreet voorbeeld van stadslandbouw. Dit laatste is niet te verwarren met ruimtelijk rendement. Bij ruimtelijk rendement willen we vooral binnen het ruimtebeslag zorgvuldig ruimtegebruik nastreven. De combinatie landbouw, natuur en recreatie gaat meer over een multifunctionele benadering.

Wat de flexibiliteit inzake bestemmingsvoorschriften betreft, is dit een heel algemene vraag en dus moeilijk generiek te beantwoorden. Er zijn bestemmingsvoorschriften, zoals voor de bestemming wonen, die heel flexibel zijn en die naast wonen inderdaad ruimte geven voor een groene invulling, recreatie of hobbylandbouw. Andere voorschriften, zoals bijvoorbeeld bedrijvigheid, kennen minder die flexibiliteit, omdat hier vooral ervan uitgegaan wordt dat er voldoende plaats moet gereserveerd worden om bedrijven die niet met andere functies verweefbaar zijn, een plaats te kunnen geven. En zo kan dit ook voor alle bestemmingscategorieën bekeken worden.

Bovendien kan ook verwezen worden naar de diverse mogelijkheden die de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening biedt om af te wijken van de bestaande bestemmingsvoorschriften om medegebruik te stimuleren en zo bepaalde vormen van verweving mogelijk te maken. Het gaat hier vooral om sociaal-cultureel of recreatief medegebruik in eerder zachte bestemmingen of tijdelijk gebruik door lawaaisporten in afwachting van de realisatie van de bestemming in havengebied, die beiden door toepassing van artikel 4.4.4. VCRO vergund kunnen worden.

Maar u hebt gelijk, ook in functie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen zullen de typevoorschriften voor diverse bestemmingen geëvalueerd worden.

Daarnaast ga ik graag concreet in op uw voorbeeld van stadslandbouw. Stedelijke landbouwparken hebben door hun multifunctioneel karakter een potentieel krachtige verbindende functie. De effectieve sterkte van het concept zit in het daadwerkelijk overstijgen van typisch sectorale invalshoeken. Landbouwers leveren in dit model ook

ecologische, educatieve en andere maatschappelijke diensten. De multifunctionele benadering wordt ingezet om de open ruimte te beschermen en de beroepslandbouw (als belangrijkste beheerder van de open ruimte) extra perspectieven te bieden vanuit een hernieuwde integratie met de omgeving. Het gaat daarbij niet louter om privé-baten vanuit diverse functies, maar in eerste instantie om maatschappelijke dienstverlening zoals waterbeheer, natuurontwikkeling of zorg.

Het gebied kan ook onderdeel uitmaken van een stedelijke groenstructuur, recreatieve of socio-economische netwerken. De precieze invulling van deze multifunctionele benadering zal maatwerk vragen. Het landbouwpark moet immers ruimte bieden aan diverse gebruiken eigen aan stadsnabije landbouwgronden. De verschillende gebruiken moeten elkaar versterken in het behalen van de diverse onderliggende doelstellingen en mogen geen aanleiding geven tot het hypothekeren van de hoofdfunctie (landbouw). Dit zal altijd een moeilijke evenwichtsoefening blijven, die best gebiedsgericht wordt aangepakt.

Een veelbelovend project vormen de Tuinen van Stene, gelegen op een stukje historisch polderlandschap aan de rand van de stad Oostende. Dit gebied van 35ha zal in de komende jaren als onderdeel van het Groen Lint worden uitgebouwd tot een landbouwpark met diverse vormen van land- en tuinbouw die naast voedselproductie ook andere diensten zullen leveren zoals waterbeheer en landschapsopbouw. Het gebied zal verder ontsloten worden door middel van een netwerk van trage verbindingen, die gedeeld worden door de landbouwers en het publiek.

Wat stedelijke landbouwparken betreft, is het niet zo duidelijk dat de bestemmingen of stedenbouwkundige voorschriften van de bestemmingen dergelijke landbouwparken tegenhouden. Stedelijke landbouwparken gaan voornamelijk over het organisatorisch functioneren en het samenwerken.